

Съдържание

Новини	2
Библиотечният и културен подвиг на археолога Борис Дякович – М. Младенова ...	3
Еньовден – Д. Георгиева	15
Годишнини на членове на БАН (1869–2018) – Ст. Хрусанова	21
Нови постъпления във фонда на Централната библиотека на БАН – М. Лишкова	26

Редакционна колегия: Главен редактор: Стефка Хрусанова (hruanova.st@cl.bas.bg), доц. д-р Никола Казански (refer2@cl.bas.bg), Мария Ефремова (efremova.m@cl.bas.bg), Милкана Лишкова (milkana@cl.bas.bg), Емилия Волева (evoleva@abv.bg)

Снимки: Емилия Волева (evoleva@abv.bg)

Компютърна обработка на изображения и текст: Мария Ефремова (efremova.m@cl.bas.bg)

Приемат се статии за печат във формат word, с основен текст на шрифт Times New Roman 12, след окончателна авторска корекция. Илюстрациите да се изпращат във формат jpg, отделно от текста.

Адрес за кореспонденция
гр. София 1040
ул. "15-ти ноември" №1
тел: 979 53 79, 979 52 54
<http://www.cl.bas.bg>
E-mail: hruanova.st@cl.bas.bg

НОВИНИ

На 7 и 8 юни в Пловдив беше проведена XXVIII национална конференция на ББИА, озаглавена „Българското книжовно наследство – част от европейското културно пространство“. Участваха над 120 представители на библиотеки от цялата страна. Силвия Найденова, директор на Централната библиотека на БАН, представи проекта „Книжовното наследство на Марин Дринов в

Централната библиотека на БАН“ по случай 180-годишнината от рождението му. В рамките на събитието се състоя и заседание на Секцията на научните библиотеки, където бяха избрани новите председател и секретар – г-жа Цветанка Христова, ръководител на отдел „Обработка на периодични издания“ в ЦБ на БАН, и секретар – г-жа Христина Димитрова, директор на БИЦ, ТУ-София.

БИБЛИОТЕЧНИЯТ И КУЛТУРЕН ПОДВИГ НА АРХЕОЛОГА БОРИС ДЯКОВИЧ

ПО СЛУЧАЙ 150 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

Мария Младенова

В историята на българските библиотеки от времето на първите 30 години на XX век има две личности, чието дело и днес предизвиква удивление и възторг. Единият е Стоян Аргиров (1870–1939), който управлява Университетската библиотека в София в продължение на 33 години (1903–1936). Вторият е Борис Дякович, директор на Пловдивската народна библиотека цели 32 години (1901–1932). Тя става смисъл на живота му, а той я превръща в значима национална и европейска институция.

Не по-малка стойност за науката и културата на България имат проявите му на солиден учен и археолог и компетентен музеен деец.

Родно място и семейна среда

Борис Иванов Дякович е роден на 28.02.1868 г. в Болград, Бесарабия. Син е на родолюбивия българин Иван Стефанов Дякович, родом от Шумен, и на Евдокия Дякович – дъщеря на видния общественик от Болград Иван Узунов. Баща му Иван Дякович е сред най-будните жители в града. Убийството на родителите му от турците и непоносимостта му към тях е причината, поради която емигрира в Бесарабия, където развива активна дейност за освобождаване на България от поробителите. Участва в Кримската война (1853–1856), която сериозно разклаща устоите на Турската империя. Взема дейно участие и в Руско-турската война. За проявения героизъм е награден с най-голямото отличие в руската армия „Георгиевски кръст за храброст“, но поради финансови затруднения се отказва от почетното отличие и приема парична награда. Заради бойните си подвизи скоро след това е включен в свитата на княз Дондуков-Корсаков и става един от най-влиятелните и уважавани негови сътрудници.

Майката на Борис Дякович Евдокия Дякович е една от най-интелигентните личности в българската диаспора в Бесарабия. Надарена с изключителен артистичен и певчески талант, тя проявява изтънчения си вкус към изяществото и красотата. Превръща дома си във важно културно и обществено средище – поставят се поредица от пиеси, пеят се народни песни.

Културната дейност на Евдокия Дякович е забелязана от руската императрица, която я награждава с бронзов медал за изкуство.

Дядо му – Александър Узунов, е един от създателите на българската гимназия в Болград.

Борис израства в красивия дом на родителите на майка си, построен сред интересен парк, край красиво езеро. В тази среда и обстановка се формират характерът и личността на младия Борис Дякович.

Години на учение и формиране на разностранни интереси

Началното си образование Борис Дякович получава в румъно-българското училище в родния си град. Жадно чете изданията на Хр. Г. Данов и Димитър Манчов на всички български писатели от онова време, които оказват влияние върху духовното му развитие.

След Освобождението семейството на Борис Дякович се премества в България и приема българско поданство. Борис завършва шести клас в Софийската гимназия, в която любимият му учител е проф. Любомир Милетич, който след време му съдейства да получи стипендия, за да продължи образованието си в Прага и Париж. След дипломирането си в Софийската гимназия се премества в Пловдив, където завършва и класическия отдел на Пловдивската гимназия, подкрепян от брат си Владимир.

През 1889 г. бащата умира и семейството остава без средства.

След обучението си в Пловдивската гимназия Борис Дякович заминава за Одеса, където постъпва в Юридическия факултет на Новорусийския университет. След петия семестър, с влошено здраве от мизерния студентски живот, е принуден да се завърне в България. Работи като коректор в списание „Български преглед“ и сътрудничи на вестник „Свободно слово“.

През 1894 г. Борис Дякович получава скромна стипендия и заминава да следва в Прага, където се записва в Немския университет. Паралелно със заниманията той работи в академическото дружество „Българска седянка“, на което е избран за председател. Една от първите му задачи е да подреди неговата библиотека. За съжаление обучението в Прага не удовлетворява интересите му в областта на археологията и музейното дело.

След една учебна година Борис Дякович се премества в Париж и постъпва в Сорбоната, в която учи класическа история и археология. Живее много скромно, дори бедно. С оскъдните средства, с които разполага, се стреми да задоволи широките си културни и научни интереси. За да посещава театри, музеи, галерии, да слуша концерти в най-големия парижки салон „Шатле“, е принуден често да се лишава от храна и от отопление през зимата, в резултат на което крехкото му здраве се влошава.

Жадният за знания студент отделя време за четене в библиотеките на Сорбоната и Сен Женевиер. С подчертан интерес слуша лекции в Сорбоната, в Колеж дьо Франс и в Лувъра. Под ръководството на известните професори Калинян и Потие изучава всички значителни артефакти от епохата на античността. Така се запознава с изкуството на Древна Персия, Асирия, Вавилон, Египет, Гърция, Рим. Придобитите тук знания по-късно му помагат да оцени археологическите находки, които ще открие в България.

В ограниченото си свободно време студентът Дякович посещава дворците и замъците в Париж и неговите околности. Красотата и изяществото на Сен Жермен, Сен Клу, Версай, Трианон, Сен Дени, Фонтенбло оставят в душата му трайни следи. През ваканциите той обогатява впечатленията си от музеите във Виена и Мюнхен. Запознава се с многобройните сбирки от антични находки в Торино, Милано, Флоренция, Рим и Неапол. Тук, в Италия, изучава задълбочено античната история, скулптура и архитектура. С повишен интерес изследва обекти от разкопките на затрупания от лавата на вулкана Помпей. Тези обширни познания след време му служат да се утвърди като изключителен учен археолог в България, когато открива и изследва археологическото богатство на страната ни.

Завръщане в България

Борис Дякович се завръща в България през 1898 г. Тогавашният министър на народното просвещение Иван Вазов го назначава за уредник на Етнографския отдел на Народния музей в София.

Още при назначаването му е имало противодействие от страна на „вътрешни хора“. Към него се отнасят с неприязън както директорът на музея, така и уредникът на Нумизматичния отдел. И двамата са чужденци и не желаят да имат свидетел на тъмните си дела, свързани с ограбване и изнасяне на ценни музейни експонати.

Скоро Министерството на просвещението му възлага да контролира разкопките в Търново. Дякович установява, че чужденците са унищожили много ценни български артефакти, съхранили се в недрата на Царевец и Трапезица. Възмутен, Дякович решава да спре разкопките, въпреки държавната закрила на чужденците, които тихомълком напускат страната. Висока е цената, която плаща за смелата си постъпка. Той е уволнен, но много ценни артефакти от Царевец и Трапезица са спасени. По-късно това е потвърдено от най-известния за времето си византолог и славянски археолог проф. Успенски. След много години лично директорът на музея връчва специална награда на Дякович за тази негова високопатриотична постъпка.

След уволнението Дякович е назначен за кратко като поддиректор на Народната библиотека в София. По това време неин директор е видният учен Васил Д. Стоянов – един от учредителите на БКД.

От 1 април 1901 г. получава длъжността директор на Пловдивската народна библиотека. По този повод в кабинета си го кани лично министър-председателят Петко Каравелов, който му казва: „Пращам Ви там, за да запазите това, което не са доограбили чужденците. След четири месеца ще Ви върнем тук за директор на Народния музей“¹.

С падането от власт на правителството на Петко Каравелов никой не се сеща да върне в София Борис Дякович. В града под тепетата той остава цели 32 години.

Семейната трагедия на Борис Дякович

В Пловдив Борис Дякович прекарва най-хубавите, но и най-тежките си години. Тук среща жената на своя живот – гимназиалната учителка Ганка Питева, която подкрепя служебната и научната му дейност. Скоро им се раждат две деца – Методий и Богданка. Децата растат добри и интелигентни, проявявайки подчертан афинитет към изкуствата. Методий притежава дарба на забележителен художник и великолепен пианист. Ученик е на известния български художник Христо Станчев, който вижда в негово лице голям бъдещ живописец. Методий е и много талантлив пианист. Учи при известния български композитор Ангел Букурещлиев, Богданка също е негова ученичка.

Но щастието в семейството трае точно 10 години. През 1911 г. Дякович загубва любимата си съпруга и майка на децата му. През 1916 г. си отива и майка му – интелектуалката Евдокия Дякович. Най-страшният удар е през 1922 г., когато загубва и сина си. Единствената му радост остава Богданка, която се занимава с музика. След като учи два семестъра в консерваторията в Мюнхен, тя се премества в Софийската музикална академия и е сред най-предпочитаните ученици на виртуозния пианист проф. Андрей Стоянов. Причината за преместването ѝ в София според чичо ѝ Владимир Дякович е, че бащата нямал достатъчно средства, за да я издържа в Мюнхен.

След тези тежки удари на съдбата библиотеката, археологията, музеят и научните изследвания осмислят живота на Борис Дякович.

Директор на Народната библиотека в Пловдив

Борис Дякович пристига в Пловдив на 01.04.1901 г. и веднага се залавя енергично за работа. Първата много важна и трудна задача е да спре кражбите, които вършел дотогавашният управляващ библиотеката-музей, чужденецът Атилио Такела, и се справя успешно. За да се установи какво е останало в нея след ограбването ѝ от чужденците, се налага да се направи цялостна проверка на библиотечния фонд. Поради това Дякович предлага библиотеката

¹ Сборник Борис Дякович. – София, 1927, с. 25

да се затвори за известно време. Идеята му е посрещната с недоволство от местните власти. Местната преса сипе огън и жупел срещу директора заради продължителното затваряне на библиотеката, макар да е предизвикано от окаяното ѝ състояние. Липсват инвентарни книги – и за книгите, и за периодичните издания. Няма никакви каталози. Фондът не е сигниран, поради което е струпан произволно по шкафовете. В библиотеката царят хаос и пълен безпорядък, а отвън се сипят нападки и клевети. Библиотеката е с минимален персонал от четирима души: директор, известния библиотекар Лука Касъров, чистачка и градинар.

Библиотеката е затворена от 15 юни до 12 декември 1901 г. – време, през което е реформирана цялостно според изискванията на „Правилник за народните библиотеки в София и Пловдив“ от 1898 г., чийто автор е Стоян Аргиров. За периода, през който библиотеката не работи с читатели, е извършена колосална по обем и съдържание работа. Всички книги са инвентирани. Дякович въвежда няколко отделни инвентарни книги: за постъпленията по депозит и наличните във фонда книги; за дубликатите; за даренията; за книгите, постъпили в библиотеката от октомври 1901 г. Събрани са многотомните съчинения, които до този момент са пръснати хаотично. Наличният фонд е сигниран, като е въведена известната за времето т.нар. *шкафова сигнатура*, след което са подредени според библиотечните изисквания в шкаfoве. Периодичните издания са регистрирани и са подредени отделно от книгите в две групи – списания и вестници. Дубликатите са събрани в отделно книгохранилище. И едва тогава става известно, че библиотеката притежава 18 720 заглавия в 24 333 тома.

Изработени са и няколко каталога: азбучен каталог в три поредици по езиков принцип (на български, на руски и на книгите на латиница); съставен е топографски каталог, който Дякович определя като „проверочен“, и нов систематичен читателски каталог.

Съставени са и два обемисти списъка – на загубените книги и на непълните многотомни съчинения с цел те да бъдат набавени от антикварни книжарници.

Дякович въвежда и води редовно подробна библиотечна статистика, която е в основата на ежегодните отчети, системно публикувани в периодичния печат. Първоначално в „Училищен преглед“, а след създаването на Годишника на библиотеката те се печатат в него. Подбира и дава за подвързване стотици разкъсани книги, като процедурата става своевременна и ежегодна². В читалнята е формиран справочен фонд от речници, енциклопедии и библиографии, който се оказва изключително полезен за читателите.

Дякович въвежда научни принципи за бъдещото комплектуване на библиотечния фонд, като застъпва многопрофилното комплектуване с цел

² Колева, Радка. Борис Дякович: 120 години от рождението му. // Библиотекар, 1988, № 3, с. 41–46.

в библиотеката да се набавят фундаментални трудове от всички области на знанието. Обръща специално внимание за комплектуването на фондовете „Булгарика“ и „Балканика“. Сключва договори за доставка на книги с редица авторитетни издателства от чужбина, като установява дълготрайни традиционни връзки с тях.

Извършената работа е огромна и тежка, но на високо професионално ниво. Когато библиотеката отваря врати, читателите буквално са шокирани от реформите, чиито резултати са видими и силно ги впечатляват.

Борис Дякович полага и много грижи за сградата на библиотеката, която има нужда от солиден ремонт и системна поддръжка. С големи усилия успява да получи от министерството необходимите средства, като част от тях използва за естетизиране на интериора и външното пространство около библиотеката. Библиотеката се развива динамично. За нейните огромни промени говори и следният факт. Седем години след поемането ѝ от Борис Дякович, през 1907 г. тя е представена на Лондонската балканска изложба, на която е наградена със златен медал³. Няма да се спирам на неимоверните усилия, които Борис Дякович полага за възстановяването на сградата на Народната библиотека след страшното Чирпанско земетресение (14–25 април 1928 г.), когато са сринати всички сгради в половин Тракия, а библиотеката е в руини. Останал по чудо жив, Дякович веднага се заема с нейното възстановяване. С пари от държавата и с дарения библиотеката е изградена почти отново и реставрирана. Отваря врати за читателите на 01.11.1929 г.

Библиотековедът Дякович

Името на първия български археолог Борис Дякович се вписва сред тези на малцината библиотечни специалисти от първите 30 години на XX век, които са наясно с предмета, целите и задачите на библиотекознанието, библиографията и книгознанието. Доказва го поредица от статии, публикувани на страниците на списанията „Училищен преглед“, „Книжовник“ и „Читалище“, чийто уважаван сътрудник е в продължение на години. Материали с аналогична тематика той публикува и на страниците на годишниците на библиотеката.

Още с първата си библиотековедска публикация⁴ в тази област Дякович проучва задълбочено историческия път, извървян от ръководената от него библиотека, изяснява и вижданията си за основните задачи, които тя ще изпълнява в бъдеще като значима национална институция. В обзорната си студия⁵ използва сравнителния метод, оценява работата в българските

³ Мосенгов, Атанас. Борис Дякович. // Отгласи. – Пловдив, 1985, с. 93–97.

⁴ Дякович, Б. Исторически преглед на Народната библиотека и музей в Пловдив до Съединението. // Учил. преглед, XI, 1906, № 10, с. 959–1000.

⁵ Дякович, Б. Народните библиотеки и читалища в Пловдивски окръг и в чужбина. // Учил. преглед, 1908, № 7, с. 477–533.

библиотеки и читалища през призмата на дейността на публичните библиотеки в Англия, САЩ и Франция, от чиято дейност има лични впечатления.

Пръв в нашата библиотечна и библиографска практика Дякович прави класификация на издадените през различни години периодични издания и книги. Една от първите му публикации⁶ с такава насоченост излиза през 1911 г. Текстовата част е кратка, но статистическата част е обогатена с таблици, в които изданията са представени по цена, по местоиздаване и по съдържание, като сведенията за вестниците и списанията са в отделни таблици. Тези данни са използвани от някои учени за подготовката на доклади, с които участват в международни конгреси.

Не по-малко интересна е и статията му⁷ от 1929 г., в която анализира книгите, отпечатани у нас през 1927 г. Публикацията включва няколко таблици, в които книгите са класифицирани по редица съществени показатели: оригинални и преводни, по формат, по обем в страници, по градове, по съдържание и по цена. За тези свои изследвания използва базата данни на Текущата национална библиография.

Статиите му, анализиращи издадените книги и периодични издания, са публикувани в сп. „Читалище“, чийто редактор Ячо Хлебаров също е проявявал интерес към проблемите на книжовната статистика. Тази тема по-късно привлича вниманието и на библитековеди като Павел Орешков и Ценко Цветанов.

Списание „Читалище“ проявява траен интерес към тематиката, свързана с детската книга и четенето на децата. Сред авторите в тази област е и Борис Дякович⁸, който споделя възгледите си за ползите, които принася формирането у децата на ранни навици за четене и любов към книгите. Поставя акцент върху водещата роля на учителите и семейството – основните фактори, които трябва да създават трайни навици за четене у децата и учениците още през ранното им детство. Не по-малко важно според автора е учениците да имат и известна библиографска култура.

Утвърдил се като знаещ библитековед и библиограф, Дякович е забелязан проф. Александър Теодоров-Балан. През 1918 г., когато той се опитва да създаде Български библиографски институт, привлича за негови учредители 17 видни културни и научни работници. Сред тях, редом до проф. Стоян Аргиров, акад. Никола Михов и Никола Начов, се откроява и Борис Дякович.

⁶ Дякович, Б. Статистика на нашата периодическа книжнина през 1910 г. // Читалище, I, 1911, № 2–3, с. 70–73.

⁷ Дякович, Б. Класификация на книгите, излезли през 1927 г. в Царство България. // Читалище, I, 1929, № 7–8, с. 216–222.

⁸ Дякович, Б. Ученическото четене. // Читалище, VI, 1926, № 2–3, с. 63–66.

Нормативни документи

Израз на тенденциите към стабилизиране на просветната политика на държавата и на отношението към тях е приетият на 18.02.1909 г. „Закон за народното просвещение“.

С този закон, който е в сила до 1921 г., се утвърждават дейността и отговорностите на най-важните за страната културни институции като музеите, народните библиотеки в София и Пловдив, Университетската библиотека в София, общинските библиотеки и читалищата. Осведомен, че Дякович познава уредбата на големите европейски библиотеки в Чехия, Германия, Франция, Австрия и Италия, тогавашният министър на просвещението Никола Мушанов му възлага да разработи раздела за културните институции, който предвижда в закона високи изисквания към директорите им и у нас: да имат средно или висше образование, да притежават необходимите познания по два класически, два съвременни и два славянски езика, да имат оригинални научни (литературни или библиографски) трудове. По силата на този закон през периода 1908–1911 г. директорският пост в Народната библиотека в София се заема от авторитетни личности като Стоян Заимов, Михаил Арnaudов и Пенчо Славейков. Тяхната дейност се подпомага от главните библиотекари и учени като проф. Никола Михов, проф. Александър Балабанов, проф. Любомир Милетич и проф. Беньо Цонев.

През 1919 г. Дякович разработва нов, по-подробен правилник за дейността на Народната библиотека в Пловдив, който „потвърждава високия му професионализъм и богатия опит на Дякович, творческия му подход към организационно-управленските въпроси“⁹.

През 1923 г. Дякович създава текст на законопроект за Народната библиотека и Народния музей в Пловдив, с който още един път доказва своята компетентност и в областта на законодателството, отнасящо се до проблемите на културните институции. Не един път споделя в печата някои слабости на Закона за депозиране на печатните произведения, аргументирайки се с познанията си по въпроса за неговото решаване в редица европейски страни.

Издателски проекти

Освен библиотечната си дейност Пловдивската народна библиотека развива и активна издателска дейност, която се осъществява под прякото ръководство на Борис Дякович.

За да популяризира работата на библиотеката с цел тя да получи по-широка обществена и международна известност, през 1907 г. той поставя началото на Годишник на Народната библиотека в Пловдив, чрез който създава

⁹ Колева, Радка. Цит. съч., с. 44..

сериозни книгообменни контакти с редица световноизвестни библиотеки, институции и научни дружества. В началото годишниците са структурирани в един отдел – Официален и научен, а от 1921 г. добавя и втори – Неофициален, в който се включват научни статии главно от областта на историята и археологията.

След 1908 г. в първата част той публикува своите обстойни отчети за цялостната дейност на библиотеката, които дотогава отпечатва в сп. „Училищен преглед“ – орган на Министерството на просвещението. С голяма педантичност Дякович съставя своите годишни отчети, образец на библиотечната статистика, водена в библиотеката. Тя включва многобройни показатели: четени книги и състав на читателите, за движението на библиотечния фонд, за новонабавените, дарените и подвързаните книги, за наличния персонал, за изразходваните бюджетни средства по различни параграфи и още, и още... До 1930 г. са публикувани 18 тома от годишниците. Информацията в тях е отлична основа за изследвания, свързани с културната история на Пловдив.

От 1921 г. в научния отдел, както вече бе отбелязано, се публикуват изследвания и статии, чиято тематична насоченост е ориентирана към историята и археологията. Има и известни изключения, свързани със статии от областта на литературата и изкуствата. В научния раздел на годишниците сътрудничат видни български учени от Софийския университет и БАН – като акад. Гаврил Кацаров, акад. Стефан Младенов, акад. Кръстьо Миятев, проф. Беню Цонев, проф. Васил Златарски и много други.

Друг важен проект, реализиран по идея и с усилията на Дякович, е издаването на две много стойностни изследвания, към които и днес учените проявяват повишен интерес. Това са книгата на проф. Беню Цонев „Славянски ръкописи и старопечатни книги на Народната библиотека в Пловдив“ (1920) и изследването на проф. Николай Райнов „Орнамент и буква в славянските ръкописи в Народната библиотека в Пловдив“ (1925), които и днес са обект на вниманието на славистите от цял свят.

Ценен е проектът, свързан с издаването на „Кондика на Пловдивския абаджийски еснаф“, дело на д-р Миртинос Апостолидис и д-р Александър Пеев (1931–1932). Издаден в 2 тома, той е посрещнат с подчертан интерес не само от пловдивската общественост.

Неоценимо и с висока научна стойност издание, реализирано през 1927 г., е „Сборник Борис Дякович“, който включва многобройни материали, свързани с юбилея на учения по случай 25-годишната му дейност като директор на Пловдивската народна библиотека.

Изключително скромен, Дякович настоятелно моли да не се вдига шум около неговата личност и отказва каквото и да е юбилейно тържество, убеден, че в дейността му няма нищо особено и не бива да бъде афиширана публично. По този повод в приветственото си слово д-р Ал. Пеев – председател

на Общоградския комитет за честването, споделя: „Никой по-добре от мен не знае какви усилия трябваше да се упражнят, за да се накара [Б. Дякович – б. м., М. М.] да даде съгласието си за устройването на това скромно тържество...“¹⁰

По повод на юбилея Борис Дякович получава повече от 100 поздравителни адреса от пловдивски, столични и чуждестранни общественици, учени, институции, както и от правителството, които съдържат изключително високи оценки за съдържателния му живот, за всеотдайното и безкористно служене на България. Те са толкова много, че е невъзможно да се цитират. Просто трябва да се прочетат, за да се съпреживеят...

Археологът и музеен работник Борис Дякович

Борис Дякович не скрива голямото си пристрастие към археологията и музейното дело. За това говорят много факти. През 1910 г. той създава Археологическия музей към Пловдивската народна библиотека. Основател е и на Археологическото дружество в Пловдив (1923), а от 1927 е негов почетен член. Действителен член е на Археологическия институт в София от основаването му през 1920 г. до края на дните си.

Археологическо-нумизматическият кабинет (така е наречен музеят при създаването му) е любимото „дете“ на Борис Дякович, на което посвещава своите знания, време и енергия. Той публикува ежегодни отчети както за библиотеката, така и за музея. В подходящи таблици стриктно отразява наличните артефакти и новите постъпления в двата основни отдела на музея – нумизматичен и за другите археологически старини.

Въпреки материалните затруднения музеят се превръща в единствения чисто „тракийски музей“ в света. Неговите експонати привличат вниманието на редица европейски учени, сред които са: Хубер Шмит – археолог от Берлинския музей, английските учени от Британския археологически музей Морис Томпсън и Алън Васе; чешкият славист Йозеф Пата и др. Музейната и археологическата дейност на Борис Дякович са оценени високо и от проф. Богдан Филев – световноизвестен навремето и често цитиран наш археолог. Музеят се посещава от много граждани от България, а също и от чуждестранни туристи.

Извоювал си авторитет на компетентен археолог – както у нас, така и в чужбина, Дякович провежда поредица от разкопки, главно на територията на Тракия, откривайки голям брой артефакти от времето на античната гръко-римска епоха.

Отпечатва и значителен брой – над 40 – статии, студии и монографии, свързани с находките. Сред тях ще отбележа само някои: „Барелефи на трите нимфи в група със Зевс и Хера“, „Оброчни барелефи на Херкулес в

¹⁰ Сборник Борис Дякович. – София, 1927, с. 33.

България“, „Тракийско оброчище при с. Хамзаре“, „Тракийска колесница при с. Могилово“, „Барелефи на „Тракийски конник“ в Пловдивския народен музей“ и много други, които публикува предимно в годишниците на библиотеката.

Археологическата, както и библиотечната дейност на Дякович са толкова значими, че си струва да им бъде посветена дисертация, в която да бъдат отразени и широките му контакти с културни институции, обществени дейци и големи учени у нас и в чужбина, както и оценките им за цялостната му научна и изследователска дейност.

Признание и огорчение

Цялостното дело на Борис Дякович е високо оценено както от пловдивската, така и от столичната общественост. Двата му юбилея (по повод 25-те и 30-те години от управлението на библиотеката и музея), многобройните поздравителни адреси и високите държавни отличия, получавани през годините, са безспорно доказателство за признанието на целокупната му дейност.

Но в края на трудовата му кариера се случва нещо крайно неприятно. Редица пловдивски вестници, инспирирани от негови неприятели, публикуват злостна информация за уволнението на Борис Дякович поради редица несъстоятелни обвинения.

Крайно огорчен, на 12.02.1932 г. Дякович си подава оставката и напуска Пловдив. Докато е жив, никога не посещава любимия си град.

Дълбоко унизен, но с чувство на гордост от достойно изпълнения си професионален и човешки дълг, Дякович заявява: „Като директор на Пловдивската народна библиотека и като основател на музея при нея съм се стремил да дам на Пловдив в кръга на възможното и материалните средства, с които разполагам, една от най-уредените просветни институции в сраната ни. Хора с висока култура от всички краища на Европа, професори, дипломати, учени, пътешественици, видни общественици и пр., които са посещавали нашата библиотека и музей, не само устно и писмено, но и печатно, са изразявали своето задоволство от реда в нея и са я възхвалявали като един от най-добре уредените институти в Европа. И нека знаят разните манияци, че никому няма да позволя да разпилява и разграбва това скъпо съкровище на българския народ, защото само аз зная колко труд и колко нерви ми струва това колосално дело“¹¹.

Жестоко и несправедливо оклеветен, на 08.01.1937 г. Борис Дякович напуска този свят.

През 1940 г. във вестник „Воля“ се появява публикация със заглавие „Борис Дякович реабилитиран“.

¹¹ Колева, Радка. Цит. съч., с. 45.

Минават дълги години... Пловдивската библиотека получава нова красива сграда. В просторното ѝ фойе са поставени три барелефа: на Йоаким Груев – човека, дал идеята за създаване на библиотеката; на Александър Башмаков – нейния първи директор, и на Борис Дякович – мъдро и успешно ръководил институцията в продължение на 32 години.

Минават още немалко десетилетия... Археологическият музей в Пловдив вече се помещава в една от най-модерните музейни сгради в България. Някогашната мечта на Борис Дякович е реализирана.

Сградата днес разполага с нова модерна библиотека с изключително богат фонд от редки и ценни издания в областта на археологията, нумизматиката, историята, епиграфиката и сродни науки. Снабдена е с всички нови модерни електронни технологии за работа и комуникация. Сигурно вече се досещате. Тя носи името на Борис Дякович, който преди близо 100 години полага основите на музейната библиотека.

Това е своеобразен поклон на новото поколение библиотекари пред изумителното интелектуално дело на забележителния им предходник **Борис Дякович**.

ЕНЬОВДЕН

Деница Георгиева

В традиционния ни календар на 24 юни всяка година се празнува Еньовден. На същата дата Източноправославната църква чества рождението на Св. Йоан Кръстител, предсказал идването на месията.

Празникът съвпада с лятното слънцестоеене, затова и много от поверията и обичаите са свързани с пътя на слънцето и култа към него.

Традициите в България на този ден са твърде интересни. Макар да са посветени на светеца, те не са типични за християнската религия. Според народните вярвания на Еньовден започва далечното начало на зимата – казва се: „Еньо си наметнал кожуха да върви за сняг“. Вярва се, че сутринта на празника, когато изгрява слънцето, то „трепти“, „играе“ и който види това, ще бъде здрав през годината.

В различните географски области името се произнася по различен начин – в област София името на празника е Яневден, в Струга – Иванден, в Охрид – Ивъндън, във Великотърновско – Иван бильобер или Драгийка.

Празнуването на Еньовден се споменава още през Средновековието в синодика на цар Борил от XIII в., насочен срещу богомилите. В „Статии против Богомил и богомилството“ се казва: „На онези, които на 24-ия ден от месец юни, на Рождество на Йоан Кръстител, правят магии и отмъкват плодове, и каквито и скверни тайнства да правят през тази нощ, подобни на езическата служба — анатема.“¹

А първите описания на различните обредни практики, характерни за Еньовден, съвпадат с началото на възрожденската народонаучна дейност в средата на XIX в. от видните наши фолклористи Димитър Маринов, Марко Цепенков и Цани Гинчев. По-късно в „Студии върху българските обреди и легенди“ Михаил Арnaudов освен подробно описание на празника, анализира и неговата сложна преплетена система от обичаи, игри и песни от фолклора.

Еньовден е свързан с разцвета на природата. Неговите корени се крият в древните магически представи за осигуряване на плодородие и здраве. До ден днешен на празника се изпълняват обредни практики, в които винаги присъстват и се съчетават трите култови елемента: огън (слънце), вода и растителност. Слънчевите мотиви се преплитат с мотивите

¹ Синодик на цар Борил. Превод от старобългарски Анна Мария Тотоманова.
<http://macedonia.kroraina.com/psb/psb_2.htm> (08.06.2018)

на водата и растенията заедно със словесната магия в неразривно единство.

Обръщането на Слънцето

На първо място стои култът към слънцето, който винаги е заемал значително място във вярванията на древните хора, особено в периодите на лятното и зимното слънцестоене (22.VI. и 22.XII.)

Като наследник на траките нашият народ е запазил това преклонение и уважение. В своите етнографски записи, публикувани в сп. „Труд“, Цани Гинчев отделя място на древния тракийски култ към слънцето по нашите земи и следи от тази древна обредност могат да се открият в много названия, народни песни, приказки и предания: „Слънцевият култ е бил голям – пише Гинчев – неговите песни са безбройни, макар имената на героите – божества слънчеви представители и да са различни в различните места. Слънцето е имало много имена, както видяхме и на всяко по-важно име е имало празник: Райно, Герги, Еньо, колкото прилагателни имена могат да се приложат на слънцето, толкова и имена има то. Жек, Жеко, Жеч, Жечьо, Жейн, Жейно, Гер, Герьо, Гергьо, Зар, Зарко, Зарчо и мн. др.“²

Според народните представи слънцето е антропоморфно и му се приписват човешки качества. Слънцето има майка, звездите са му сестри, а месецът е негов брат или по-често сестра, може да се влюбва, и да иска да се ожени.

С движението на слънцето се обяснява увеличаването или намаляването на деня и смяната на годишните времена. В етнографския труд „Религиозни народни обичаи“ Димитър Маринов пише, че на този ден (24 юни) слънцето изгрява много рано и се прощава с този свят, когото няма да види до следващата година. Тук то малко си почива, затова стои повечко на небето. Като си отпочине, окъпва се в живата вода и сутринта на Еньовден, окъпано и подмладено, се обръща, за да тръгне назад. Слънцето се радва, че ще се прибере в „зимовището“ си и затова от радост „играе“. Хората, които излизат на полето или на планината рано сутринта виждат как слънцето няколко пъти „поиграва“. Смята се, че е много хубаво, когато човек види слънцето в този момент: „... и то да те види и да вземе от тебе сбогом, и да те поръси“.

В еньовската обредност основен елемент е Слънчевата символика. Ще я открием във венците, които се вият на този ден, в обредното хоро около Еньовата буля, в слагането на сребърен кръст в съда с предметите при гаданието, в оставянето на несвързана ръкойка и плитка от жито на кръст на нивата и в други действия.

Билките и Еньовският венец

На Еньовден според народната вяра билките, които остават на открито под звездите се смятат за най-лековити. От билките набрани на този ден, се сплита венец, чиято сила и лековитост се подсилва и от самата му форма, предпазваща го от зло.

² Гинчев. Цани. Гаро и огнените стрели за Запошка (Заговезни) в разложките села. Сп. Труд, г. II, 1888, кн. 8, с. 943-963.

Брането на лековити билки като народна традиция става именно в дни, които осветяват по тайнствен начин всичко извършено тогава: през Русалската неделя, на Еньовден и т. н. Доколкото Еньовден е предимно ден за събиране на билки, личи от популярното название на светеца, „свети Иван Билъбер“. Събраните през тази нощ треви се смятат за най-добрите лекарства.

Вярва се, че на Еньовден в езерото с живата вода освен слънцето се къпят и всички болести. После те се изтриват в тревата и затова сутринта ливадите и горите са много росни. Според народните представи съществуват седемдесет и седем и половина болести. Седемдесетте и седем болести могат да се лекуват с билки, а за половината болест, на която не се знае името, няма лек. Затова, когато на този ден се берат билки, отделят се настрани 77 вида растения, като едно от тях е за неznайната болест. От тези билки се прави яневска китка, която служи за лек през годината. Ако човек или добитък се разболее от някаква болест, която не знаят каква е, вземат билки от тази китка и го „запоят“ с тях.

Еньовският венец е втората част от обредите за този ден. Билките за еньовския венец са най-различни, но основните са еньовче (енъвка, яньовиче), комунига, тинтява, вратига,. Вярва се, че еньовчето може да лекува много болести и има магическа сила. Заедно с другите треви еньовчето се нарежда сред „разделните“ билки, които се използват за лекуване на „злюбени от змей“. С помощта на магически действия те могат да освободят болната мома или жена от властта на митичното същество.

Някога такъв венец виели във всяка къща, а в по-ново време това се прави при възрастна жена в махалата. Увиват го на зелена черничева, ябълкова или крушова пръчка. Билките се прикрепват с червен конец. Когато стане готов, две жени го вземат в ръцете си и всички – от децата до най-възрастните, се провират през него. Най-напред през венеца минават болните. След като се проврат всички, венецът се окачва някъде в къщи или под стряхата и се пази през годината за лек.

Освен лечителна еньовденските билки имат и предпазна функция. В някои райони момите берат еньовче и тръни и ги слагат по вратите: цветето – за здраве, а тръните – да

не влизат лоши духове у дома. На много места в България късат тулица или повет и си го слагат на кръста, за да не ги боли гърбът, като копаят и жънат.

Самодивските или омайните (наричани още отровни) билки – иглика, вратига, комунига, чемерика, перуника, росен и овчарска тинтява, съчетани с други треви, събирани на Еньовден, се използват при заклинание на мястото, където ще се изгради ново селище или нов дом. Целта е с него да се изгонят от избраното място всички „самодиви, юди, самовили, змейове и други зли дихания“.

Растенията в еньовденската обредност се използват с продуциращи цели. Досегът с определени треви трябва да предаде тяхната сила, характерни черти и свойства. В българската календарна обредност широко се използва зеленината – клонки, треви, цветя. В една или друга форма тя присъства в празниците през различните сезони, но особено голямо място се отрежда на еньовденската растителност.

Освен лечебните, апотропейните, профилактичните и продуциращите функции на билките на лечебните растения се приписват и гадателни функции.

Водата в еньовската обредност

Водата играе значителна роля в календарната обредност. Обредите, свързани с нея, се коренят в древността, във времето на обожествяване на силите на природата. Представата, че тя преодолява различни пространства и време (осъществява връзката между небето и земята, между живота и смъртта), е една от причините за вярата в магическата ѝ сила. Тази сила е много голяма в преломните моменти от годишния календар, каквито са дните на слънцестоенето.

Вярва се, че както тревите, целебна сила притежава и водата. Затова на много места в страната преди изгрев-слънце хората отиват да се къпят в реките, за да са здрави през цялата година. За лечение и гадания се използва ритуално чистата вода, която трябва да се вземе от извор с бистра и сладка вода, трябва да се налее и да се отнесе мълчешком (мълчана вода), при залез-слънце, в навечерието на Еньовден.

Къпането и поливането с вода на този ден е свързано и с очистителната ѝ функция. Преди виенето на еньовденския венец и преди напяването на пръстени жените и момите задължително трябва да са се измили с вода, чието действие е подсилено и от наличие на различни билки. Очистителните обреди с вода имат и апотропеен характер – те трябва да предпазят обредните лица при досега им със свръхестествени сили и да осигурят тяхното здраве и благополучие.

Гадания за здраве и живот, за женитба. Еньова буля

На Еньовден се правят най-различни гадания за берекет, за плодородие и за здраве, както и гадания, свързани с омъжването на девойките.

За разлика от зимните и пролетните празници, на Еньовден не са характерни гадания, свързани с предсказване на времето, за добра или лоша реколта. На този ден се правят гадания за здраве сутрин, преди изгрева на слънцето.

През нощта за всеки член от семейството под стряхата се поставят Еньови китки и според това дали на сутринта китката е увяхнала или свежа, гледат кой ще бъде здрав през годината.

Гаданията за женитба са основно дали ще се омъжи момата, кой ще бъде женихът, откъде ще бъде, дали ще е богат или беден, каква професия ще има и т. н. Друг вид гадаене за женитба е напяването на пръстен. Това е колективен обред, свързан със социализацията на деvojките. Обредът е известен с наименованието Еньова буля.

Срещу Еньовден една деvojка събира от всички моми по някакъв нишан – гривна, пръстен, китка, ябълка и др. Тези „нишани се поставят в бакърен котел с мълчана вода, закрива се с платно и се отнася в градината да ношува под трендафил или друго цвете. Следва т.нар. „ладване“. На Еньовден сутринта момите отиват да вземат Еньовата буля.

Това е момиченце между 3 и 5 годишна възраст, първо или последно дете на живи родители, а на някои места е сираче. Булята се облича в булчински дрехи, има венец от пелин, препасана е през кръста с пелин и в ръцете си също държи пелин. Момите носят булята и така обикалят селото и пеят. През цялото време Еньовата буля не трябва да говори. Когато обиколят землището и селото, шествието се връща в къщата на булята, на кръстопът, край река или на хорището под някое голямо дърво. Слагат булята да седне на стол, момите застават в кръг и започват да вадят нишаните от бакъра, като наричат. Преобладават наричанията с любовно-женитбен характер.

След напяването момите и момците от селото отиват на хорището и играят хора, докато залезе слънцето. Този обред има различни имена и се изпълнява по различен начин във всеки регион, но има общ смисъл. Целта на всички действия, включително и на придружаващите ги песни е по обредно-магичен път да се постигне желаното и жизнено необходимото за селския стопанин и за неговото семейство.

Бродници и житомамници

Еньовденските обичаи имат и своята тъмна страна.

Като всеки преломен момент нощта срещу Еньовден се смята за особено благоприятна за действията на жени – магьосници, наричани мамници, обирачки, житомамници, вражалици, магьосници и пр., за които се вярва, че имат способността да отнемат плодородието от нивите. Повсеместно се разказва, че се събличат голи и извършват

различни ритуали. Ходят по полето нощно време и обират плода на нивите и го пренасят в нивите на друго село. „Обраната“ нива се познава по това, че става мършава, класовете започват да чернеят и стават празни и леки. Напротив, необраната нива е тлъста, класовете тежки и набъбнали.

За да предпазят реколтата, на Еньовден нивите трябва да са зажънати в четирите си краища. По този начин се възпрепятства вредното действие на магьосницата. От друга страна във всяко село знаят кои баби се занимават с магии и затова на селските пъдари се вменява в длъжност още от вечерта да обикалят нивите цяла нощ, както и границата с други села, за да не може някоя бродница от тия села да прескочи и обере нивите.

Грижата за съхраняване на реколтата и страхът от природните сили са породили още един ритуал - забраната да се жъне на Еньовден, според поверието този ден е „аталия“ (лош) ден и се вярва, че Свети Еньо ще поразии с гръм нивата на онзи, който не го е уважил на празника му, а е отишъл да работи.

В българската традиция Еньовден стои по значение редом с Коледа, Великден и Гергьовден, но от всички тях като че ли той е с най-силно предхристиянско влияние.

Този старинен български обичай е основна, повратна точка в митологичния празничен календар на предците ни, свързан с лятното слънцестоене, когато денят е най-дълъг, а нощта най-къса. Като един от най-почитаните летни календарни празници, той е съчетал древни представи и вярвания, колоритни обреди, гадания и магии, които му придават особен натюрел.

Еньовден е най-вitalният ден през годината, когато слънцето е в зенита си. Той бележи средата на годината и като такъв е и ден за равностметка. Нека в този ден да спрем за малко забързания си ход, да се огледаме, да вземем сила от природата и спокойно да продължим напред.

До следващия Еньовден.

Използвани източници:

Арнаудов, Михаил. Студии върху българските обреди и легенди. Т. I. – София, 1971.

Гинчев, Цани. По няколко думи. – София, Земиздат, 1988.

Гинчев, Цани. Гаро и огнените стрели за Запошка (Заговезни) в разложките села. – Сп. Труд, г. II, 1888, кн. 8.

Маринов, Димитър. Религиозни народни обичаи. Т. I, Ч. 2. – Изток-запад, 2003.

Райчева Ганева, Валентина. Еньовден. Български празници и обичаи. – София, 1990.

Синодик на цар Борил. Превод от старобългарски Анна Мария Тотоманова. <http://macedonia.kroraina.com/psb/psb_2.htm> (08.06.2018)

ГОДИШНИНИ НА ЧЛЕНОВЕ НА БАН (1869–2018)

Стефка Хрусанова, E-mail: hcrusanova.st@cl.bas.bg

1 юни

15 г. от смъртта на ШИМОН САМУЕЛ НИНЬО
(11.09.1923–01.06.2003), лекар-педиатър.
Член-кореспондент (1984).

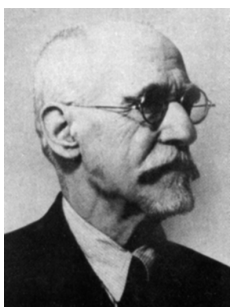
2 юни

70 г. от рождението на ЕМАНУЕЛ ГДОУТОС
(02.06.1948), гръцки строителен инженер.
Чуждестранен член (2010).

3 юни

95 г. от рождението на ЙОРДАН ПЕТРОВ МАЛИНОВСКИ
(03.06.1923–12.03.1996), физикохимик.
Член-кореспондент (1979), академик (1989). Председател на БАН
(1991–1992 и.д.; 1992–1996).

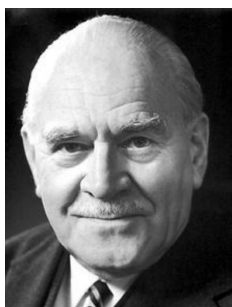
4 юни

60 г. от смъртта на ГАВРИЛ ИЛИЕВ КАЦАРОВ
(04.10.1874–04.06.1958), историк и археолог.
Действителен член (1909).

4 юни

115 г. от рождението на ДИМО ВЕЛЕВ ФИЛЕВ
(04.06.1903–02.11.1988), хидроинженер.
Член-кореспондент (1947), академик (1971).

7 юни
40 г. от смъртта на РОНАЛД НОРИШ
(09.11.1897–07.06.1978), английски физикохимик.
Чуждестранен член (1969).

7 юни
115 г. от рождението на ЗДИСЛАВ ЩИБЕР
(07.06.1903–12.10.1980), полски езиковед-българист.
Чуждестранен член (1969).

12 юни
40 г. от смъртта на ГО МОЖО
(16.11.1892–12.06.1978), китайски писател, историк, литературовед,
обществен деец.
Чуждестранен член (1952).

13 юни
45 г. от смъртта на ПАВЕЛ ПАНТЕЛЕЙМОНОВИЧ ЛУКЯНЕНКО
(27.05.1901–13.06.1973), руски растениевъд, генетик-селекционер.
Чуждестранен член (1967).

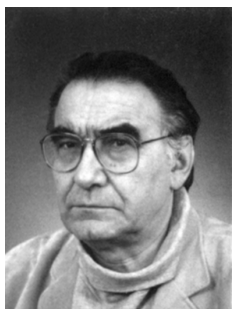

14 юни
130 г. от рождението на СЕРГЕЙ ПЕТРОВИЧ ОБНОРСКИ
(14.06.1888–13.11.1962), руски езиковед.
Чуждестранен член (1946).

14 юни

110 г. от рождението на БОРИС ВАСИЛИЕВИЧ ПЕТРОВСКИ
(14.06.1908–04.05.2004), руски медик, хирург.
Чуждестранен член (1969).

14 юни

85 г. от рождението на СВЕТЛИН РУСЕВ ВЪЛЧЕВ
(14.06.1933–26.05.2018), художник и общественик.
Академик (2003).

14 юни

25 г. от смъртта на ВЕРНЕР ХАРТКЕ
(01.03.1907–14.06.1993), немски историк, археолог и филолог-класик.
Чуждестранен член (1966).

21 юни

120 г. от рождението на ПЕТКО ДИМИТРОВ ПЕТКОВ
(21.06.1898–27.02.1975), лесовъд.
Академик (1971).

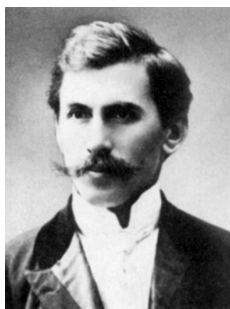
22 юни

90 г. от рождението на МАКСИМ МИТОВ БОЖИНОВ
(22.06.1928), агроном.
Член-кореспондент (2008).

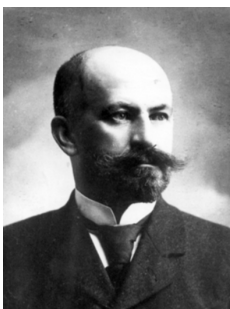
22 юни

110 г. от рождението на ЖИВКО СПАСОВ ГЪЛЪБОВ
(22.06.1908–07.12.1993), физикогеограф и геоморфолог.
Член-кореспондент (1948).

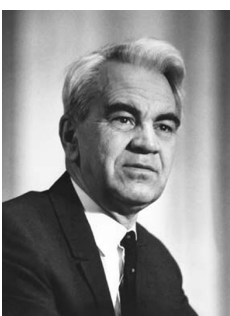
22 юни

90 г. от смъртта на ИВАН ДИМИТРОВ ШИШМАНОВ
(22.06.1862–22.06.1928), литературен историк и критик, културолог,
етнограф и фолклорист, преводач, общественик, дипломат.
Действителен член (1902).

23 юни

155 г. от рождението на ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ ХРИСТОВИЧ
(23.06.1863–12.03.1926), зоолог.
Дописен член (1898), действителен член (1902).

24 юни

40 г. от смъртта на МСТИСЛАВ ВСЕВОЛОДОВИЧ КЕЛДИШ
(28.01.1911–24.06.1978), латвийски математик, физик – механика,
аерохидродинамика.
Чуждестранен член (1966).

25 юни

65 г. от рождението на ИВАН ИЛЧЕВ ДИМИТРОВ
(25.06.1953), историк.
Член-кореспондент (2012).

26 юни

185 г. от рождението на ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ ЛАМАНСКИ (26.06.1833–19.11.1914), руски филолог-класик, славист и историк. Чуждестранен член (1884).

26 юни

80 г. от рождението на АЛФОНС ГЕОРГ ХОФЩЕТЕР (26.06.1938), немски уролог. Чуждестранен член (2001).

28 юни

35 г. от смъртта на РАЙНА АНГЕЛОВА ГЕОРГИЕВА (26.07.1902–28.06.1983), генетик. Член-кореспондент (1952), академик (1961).

28 юни

75 г. от рождението на КЛАУС ФОН КЛИТЦИНГ (28.06.1943), немски физик. Чуждестранен член (2014). Нобелов лауреат (1985).

30 юни

15 г. от смъртта на ВЕСЕЛИН ДИМИТРОВ ХАДЖИНИКОЛОВ (04.05.1917–30.06.2003), историк и етнограф. Член-кореспондент (1974), академик (1984).

**НОВИ ПОСТЪПЛЕНИЯ ВЪВ ФОНДА
НА ЦЕНТРАЛНАТА БИБЛИОТЕКА НА БАН
Милкана Лишкова, E-mail: milkana@cl.bas.bg**

АЛЕКСАНДРОВА, Петя. България в потури, но с цилиндър : 50 нашени истории от едно време : Кн. 2. / Петя Александрова Иванова-Кандиларова. – Пловдив : Хермес, 2018. 263, [1] с. : сн. материал
ISBN 9789542617846
System number [000545089]

АНЧЕВ, Панко. Българският ум : Теория и история / Панко Анчев. – София : Захарий Стоянов, 2018. 325, [3] с.
ISBN 9789540912042
System number [000545264]

БЕЛЕВА, Йорданка. Кедер / Йорданка Белева. – Пловдив : Жанет 45, 2017. 92 с.
ISBN 9786191863976
System number [000545275]

БОТЕВ, Христо. Борба [Ботев, Христо] : Стихотворения / Христо Ботев. – София : Захарий Стоянов, 2018. 72 с. : с ил.
ISBN 97895412233
System number [000545210]

БРАНСЪН, Ричард. Методът Virgin : Слушай, учи, смей се и бъди лидер / Ричард Брансън ; Прев. от англ. Бистра Георгиева. – София : AMG, 2017. 336 с.
Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.
ISBN 9789549696851
System number [000544503]

БУКАЙ, Хорхе. Приказки за размисъл / Хорхе Букай ; Прев. от исп. ез. Ева Тофтисова. – 2. изд. – Пловдив : Хермес, 2018. 191, [1] с. : с ил. (Серия Листа по пътя)
ISBN 9789542617785
System number [000545178]

БУКАЙ, Хорхе. Пътят на духовника / Хорхе Букай ; Прев. от исп. ез. Мариана Китипова. – Пловдив : Хермес, 2018. 415, [1] с. (Серия Листа по пътя)
Библиогр.: с. 413-414.
ISBN 9789542617747
System number [000545069]

ВАШАРИ, Ицван. История на Стара Вътрешна Азия / Ицван Вашари ; Прев. Цветелина Лакова. – София : Ашур, 2017. 280 с. : с к.
Хронологична таблица: с. 243-251 ; Библиогр.: с. 16-18 и след отд. гл. ; Азб. показалец.
ISBN 9786197357042
System number [000544504]

ВЪВЕДЕНИЕ във финансите / Стефан Вачков и др. – Варна : Наука и икономика, 2017. 275 с. : с табл.

Други авт.: Йордан Йорданов, Любомир Георгиев, Данчо Петров, Стоян Киров, Христина Благойчева, Димитър Рафаилов, Людмил Найденов, Светлана Герчева, Александрина Панчева, Атанас Камеларов, Недялко Вълканов.

Библиогр. след всяка статия.

ISBN 9789542109396

System number [000544175]

ВЪВЕДЕНИЕ във финансите : Учебно помагало / Александрина Панчева и др. – Варна : Наука и икономика, 2017. 174 с. : с табл., диагр.

Други авт.: Атанас Камеларов, Недялко Вълканов, Красимира Найденова, Калиопа Николова, Ваня Енчева, Татяна Джунинска, Корнелия Филипова, Мирена Трифонова, Милена Бенева, Пламен Джапаров, Светослав Борисов

ISBN 9789542109372

System number [000544181]

ГЕНЧЕВА, Габи. Рокля за двама : Разкази : Кн. 2. / Габи Генчева, Владо Любенов. – София : Артграф, 2017. 195, [1] с.

ISBN 9786197368055

System number [000545085]

ГРАНИТСКИ, Иван. Стрелата на времето / Иван Гранитски ; [Худож. Милко Божков]. – София : Захарий Стоянов, 2017. 123, [4] с. : с цв. ил. ; Стрелата на безкрайността / Боян Ангелов: с. 111-116 ; Воля за ред, хармония и вечност / Панко Анчев: с. 118-123

ISBN 9789540911854

System number [000544071]

ГРИГОРОВ, Пламен. Специалните служби : Тайните господари на човечеството / Пламен Григоров, Росица Тодорова. – София : Распер, 2017. 300 с. : с ил.

ISBN 9789543451166

System number [000544293]

ГЪОРГИЕВ, Глигор. Селски истории / Глигор Гъоргиев ; [Худож. Рая Христова]. – София [т. е. Бургас] : Дива 2007, 2018. 96 с. : с ил. (Библиотека Резерват Северозапад)

ISBN 9786199031490

System number [000544212]

ДАНАИЛОВ, Стефан. Романът на моя живот [Данаилов, Стефан Ламбов] / Стефан Данаилов, Георги Тошев. – 2. изд. – София : Книгомания, 2017. 236, [4] с. : с ил., портр., сн. Материал.

Хронология: с. 231 ; Филмография: с. 232-235 ; По-важни театрални роли ; Звания, отличия и награди: с. 236

ISBN 9786191951666

System number [000544588]

ДЕПАРДИЙО, Жерар Ксавие Марсел. Невинен / Жерар Депардийо ; Прев. Стефан Добрев. – София : Стефан Добрев, 2017. 212 с.

ISBN 9786197050301

System number [000544402]

ДЖЕЦИ, Масимо. Броят на живите / Масимо Джеци ; Прев. от итал. ез. Весела Лулова Цалова. – София : Матком, 2018. 78, [2] с.

ISBN 9786197423037

System number [000544085]

ДЖИЛДЖОВ, Алеко. Административно обслужване / Алеко Джилджов, Мария Нейкова. – София : Авангард Прима, 2018. 290 с. : с цв. ил.

Библиогр.: с. 285-288 ; Азб. показалец.

ISBN 9786191609451

System number [000544497]

ДОМОЗЕТСКИ, Любен. Иконата – символ и образ в модерното българско изкуство = The icon – symbol and image in the modern Bulgarian art / Авт. и състав., текст Любен Домозетски ; Фотогр. Светла Георгиева, Цветан Игнатовски ; Прев. на англ. Агенция „Агила“. – София : Софийска градска художествена галерия ; Симолини -94, 2017. 127, [1] с. : с цв. ил. ; Каталог от изложба, 5 декември 2017 – 4 февруари 2018 ; Иконата – символ и образ в модерното българско изкуство / Любен Домозетски: с. 5-31

ISBN 9786197195088

System number [000544818]

ДРАКУЛИЧ, Славенка. Дора и минотавъра : Моят живот с Пикасо : Роман / Славенка Дракулич ; Прев. от хърватски Ася Тихонова-Йованович. – София : Наука и изкуство, 2017. 232 с. (Новите лица на литературна Европа)

ISBN 9789540203416

System number [000545082]

ДЮЛГЕРОВА-Пръвчева, Росица. Теория на музикалните елементи : Тестове / Росица Дюлгерова-Пръвчева. – 2. доп. изд. – София : Нов български университет, 2017. 188 с. ; с ноти ; 30 см + 2 оптични диска (12 см) ; Кн. деп. без оптични дискове. – 1. изд. 2007

ISBN 9789545359354

System number [000544308]

ЕЛИЪТ, Марк. Джак Никълсън / Марк Елиът ; Прев. Владимир Германов. – София : Бард, 2017. 320 с. : с ил. + 8 л. ил.

ISBN 9789546558091

System number [000544923]

ЕМИЛОВА, Ирена. Туроператорска и турагентска дейност / Ирена Емилова. – София : Нов български университет, 2017. 354 с. : с табл., фиг., сх.

Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор. ; Библиогр. след всяка тема и под линия.

ISBN 9789545359613

System number [000544305]

ЕНЧЕВ, Иван. Окоето на залеза : Роман / Иван Енчев. – София : Българска книжница, 2017. 212, [4] с.

Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.

ISBN 9789543804344

System number [000544460]

ЗАХАРИНОВ, Ботьо. Екологични биотехнологии и енергия от биомаса : Проучвания върху оптимизиране ефективността на производството на биогазово гориво / Ботьо Захаринов ; [Науч. ред. Миглена Пейчинова]. – София : Нов български университет, 2017. 403 с. : с табл., диагр., сх., ил. (Екология)

Библиогр. в края на кн.

ISBN 9789545359583

System number [0005444494]

ИНФОРМАТИКА [Сълов, Владимир Стоянов] / Владимир Сълов и др. – Варна : Наука и икономика, 2017. 446 с. : с ил.

Други авт.: Тодорка Атанасова, Анна Кънчева, Надежда Филипова, Силвия Парушева, Снежана Сълова, Латинка Тодоранова, Олга Маринова. – 1. изд. 2013.

Библиогр.: с. 444-446.

ISBN 9789542109051

System number [000544092]

ИРИМИЯ, Флорин. Дефект : Роман / Флорин Иримия ; Прев. от румънски Христо Боев ; [Предг. Христо Боев]. – София : Ерго, 2017. 348 с. (Модерна европейска проза)

Биогр. данни за авт. отбелязани на кор.

ISBN 9786197392142

System number [000545045]

ЙОВЧЕВА, Христина. Job Interviews in English and Career Design / Христина Йовчева, Анна Кънчева, Румяна Ковачева ; Прев. на бълг. ез. Христина Йовчева. – София : Дарплей, 2017. 247, [1] с. : с ил.

ISBN 9786197450002

System number [000545266]

КАСТРО, Розалия де. Нови листа / Розалия де Кастро ; Прев. Цветанка Еленкова. – София-Лондон : Смол Стейшън Прес, 2017. 278 с. : Пролог към изданието от 1880 / Емилио Кастелар: с. 7-24.

ISBN 9789543840786

System number [000544423]

КЕМИРИ, Юнас Хасен. Всичко, което не помня / Юнас Хасен Кемири ; Прев. от шведски ез. Мария Змийчарова. – София : Матком, 2018. 255, [1] с.

Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.

ISBN 9789547423020

System number [000544068]

КЛИЪН, Остин. Кради като артист : 10 неща, които никой не ти е казвал за креативността / Остин Клиън ; Прев. [от англ.] Бистра Георгиева. – София : AMG, 2017. [152] с. : с ил.

ISBN 9789549696882

System number [000544336]

КОНСТАНТИНОВ, Георги. Миг като вечност : 100 стихотворения за любовта / Георги Константинов. – Пловдив : Хермес, 2018. 143, [1] с.

ISBN 9789542617822

System number [000544976]

- КОСЕВ, Константин. Любен Каравелов [Косев, Константин] / Константин Косев. – София : Захарий Стоянов, 2018. 136 с. : с портр., ил. (Дълг и чест)
ISBN 9789540912035
System number [000545150]
- КОСЕВ, Константин. Панайот Хитов : Живот и революционна дейност / Константин Д. Косев ; [Худож. Васил Горанов]. – София : Захарий Стоянов, 2017. 213 с. : с портр., факс., ил. (Поредица Дълг и чест ; 10)
Бележки с. 196-213.
ISBN 9789540911168
System number [000543388]
- КУМАНОВ, Милен. Стефан Стамболов от „Не щеме ний богатство“ до „Зелен листец“ : (Поглед върху идейното и политическото му развитие) / Милен Куманов. – София : Захарий Стоянов, 2018. 253 с. : с портр., фотогр., факс. (Поредица Дълг и чест)
Кн. съдържа именен и географски показалец ; Бележки след всяка статия.
ISBN 9789540911809
System number [000540847]
- КУМЕРДЕЙ, Мойца. Тъмна материя : Разкази / Мойца Кумердей ; Прев. от словенски Ганчо Савов. – София : Наука и изкуство, 2017. 192 с. (Новите лица на литературна Европа)
ISBN 9789540203393
System number [000544849]
- ЛЕФТЕРОВ, Живко. Англиканската църква, Източното православие и България / Живко Лефтеров. – София : Ашур, 2017. 300 с. : с ил.
Библиогр.: с. 278-293 ; Именен показалец.
ISBN 9786197357066
System number [000544536]
- ЛИСПЕКТОР, Кларис. Чуждестранният легион / Кларис Лиспектор ; Прев. от португалски Даринка Кирчева. – Пловдив : Жанет 45, 2017. 123 с. (Кратки разкази завинаги)
ISBN 9786191863884
System number [000545220]
- МАРИНОВА, Татяна. Лея : Новела / Татяна Маринова, Ред. Димитър Васич. – [Севлиево] : М-Прес ООД, 2018. 94 с.
ISBN 9789548455916
System number [000544322]
- МЕСЬОЙ, Миклош. Савел : Роман / Миклош Месьой ; Прев. от унгарски Мартин Христов. – София : Ерго, 2017. 168 с. (Поредица Модерна европейска проза)
Биогр. данни за авт. отбелязани на гръба на кор. ; За преводача: с. 165.
ISBN 9786197392081
System number [000544816]
- МУР, Джефри. Клубът на изчезналите видове / Джефри Мур ; Прев. от англ. Милена Попова. – София : Жанет 45, 2017. 372 с. (Поредица Отвъд)
ISBN 9786191863822
System number [000545192]

НАЙДЕНОВ, Тотко. Проф. д-р Иван Черноземски / Тотко Найденов. – София : български лекар, [2017]. 32 с. + 3 л. ил.

Библиогр.: с. 29-32.

ISBN 9786199071557

System number [000545102]

НАЦИОНАЛЕН музей „Васил Левски“ – Карлово / Състав. Стоян Джавезов, Дора Чаушева ; Под ред. на Дойно Дойнов. – 4. изд. – София : Златен змей, 2017. 142, [1] с. : с ил.

ISBN 9789547760394

System number [000544801]

НЕДЯЛКОВ, Йосиф. Има и такава любов / Йосиф Недялков ; Състав. Светлана Иванова Кюркчиева. – Кесарово : Фабер, 2017. 68 с.

ISBN 9786190006732

System number [000545067]

ОЛЕСЕН, Ане-Мари Ведсьо. Копелето / Ане-Мари Ведсьо Олесен ; Прев. от датски Мария Змийчарова. – София : МАТКОМ, 2017. 248 с.

ISBN 9789549930962

System number [000544218]

ОСНОВИ на информатиката : [Учебник] / Авт.: К. Манев, [и др.]. – София : Нов български университет, 2017. 494 с. : с ил.

Други авт.: И. Ланджев, С. Малешков, Р. Стайнов, П. Асенова, С. Боев, Е. Стоилов, В. Фурнаджиев, Г. Тупаров, М. Райкова, М. Иванов, С. Генчев, Т. Цонков, В. Иванова, П. Панов, М. Николова ; За авторите: с. 492-494.

ISBN 9789545359835

System number [000544321]

ПАМУКОВ, Владимир. Армен Назарян – роден победител = Armen Nazaryan – a born winner = Армен Назарян – рожденый побеждать / Идея и концепция : Владимир Памуков, Тодор Шабански, Бончук Андонов ; Фотогр. Бончук Андонов, Костадин Андонов [и др.]. – [София] : Книгомания, 2017. 199, [1] с. : с ил., сн.

ISBN 9786191951635

System number [000544811]

ПЕТКОВ, Любен. Романи [Петков, Любен] / Любен Петков. – Бургас : ИК Знаци, 2017. 612 с.

Съдържа: 1. Убийство ; 2. Преображение господне

ISBN 9789549850918

System number [000544446]

ПЕТРОВИЧ, Горан. Под тавана, който се лющи : Киноновела / Горан Петрович ; Прев. от сръбски Жела Георгиева. – София : Наука и изкуство, 2017. 208 с. (Новите лица на литературна Европа)

Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.

ISBN 9789540203423

System number [000544993]

ПАВЛОВ, Пламен. Османските завоевания и „Държавата на Духа” / Пламен Павлов, Иван Тютюнджиев. – В. Търново : Абагар, 2017. 232 с. + 8 л. ил.
Библиогр.: с. 223-231.
ISBN 9786191681792
System number [000544526]

ПАРИС, Б. А. Слив / Б. А. Парис ; Прев. от англ. ез. Илвана Гарабедян. – [София] : Хермес, 2018. 287 с. (Мегаселър)
ISBN 9789542617518
System number [000545188]

ПРАТЧЕТ, Тери. Дългата война / Тери Пратчет и Стивън Бакстър ; Прев. Петър Нинов. – [Б. м.] : Архонт В-ООД, 2017. 547 с. : с ил.
ISBN 9789544221096
System number [000544499]

ПРОДАНОВ, Васил. Системни цикли и бъдещето на историята : накъде върви светът / Васил Проданов. – София : Захарий Стоянов, 2017. 431 с. (Поредица Философия и човек)
Библиогр. под линия.
ISBN 9789540911946
System number [000545074]

РАДЕВА, Емилия. Ние, артистите : Хроника на един живот с най-големите имена от киното и театъра в България / Емилия Радева ; [Снимки Емилия Радева] ; [Предг. Георги Тошев]. – София : Книгомания, 2017. 219 с. : с ил., портр., сн. (Любимци на публиката) ; Черно-бяла снимка / Георги Тошев: с. 7-9 ; Шарени мисли за театъра и киното: с. 209-219 ; За срещите си с: Любомир Димитров, Гинка Станчева, Апостол Карамитев, Наум Шопов, Невена Коканова, Иван Кондов, Леонтина Ардити, Димитрина Савова, Богомил Симеонов, Стефан Гецов, Петър Димов, Милен Миланов, Радко Дишлиев, Катя Паскалева, Коста Цонев, Георги Калоянчев, Стоянка Мутафова и още...
ISBN 9786191951611
System number [000544325]

РАДИЧКОВ, Йордан. Прашка / Йордан Радичков. – София : Нике, 2018. 192 с.
ISBN 9786199093405
System number [000545050]

РОВЕЛИ, Карло. Седем кратки беседи по физика / Карло Ровели ; Прев. от италиански Нева Мичева. – Пловдив : Жанет 45, 2017. 96 с. : с ил.
Показалец.
ISBN 9786191863846
System number [000545276]

САНИИ, Паринуш. Бащата на другия / Паринуш Сании ; Прев. от персийски Людмила Янева. – София : Жанет 45, 2017. 236 с. (Поредица Отвъд)
ISBN 9786191683860
System number [000545236]

СЛАВЯНСКИ, Павел. Дихания / Павел Славянски ; Ред. и художник Людмила Славянска. – София : Лице Прес, 2018. 107 с.

Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.

ISBN 9789549426694

System number [000544430]

СТАНИМИРОВ, Евгени. Маркетинг / Евгени Станимиров, Елена Георгиева, Мария Кехайова-Стойчева, Боряна Грънчарова. – 2. изд. – Варна : Наука и икономика, 2017. 371 с. : с табл., сх., диогр., фиг.

Други авт.: Елена Георгиева, Мария Кехайова-Стойчева, Боряна Грънчарова. – Възприетата форма на името на Мария Кехайова-Стойчева е Мария Петрова Кехайова ; Забележки под линия ; Библиогр. след всяка тема.

ISBN 9789542109167

System number [000544042]

СТЕН, Турвал. Александър Велики и невидимата библиотека / Турвал Стен ; Прев. от норвежки ез. Радостина Иванова. – София : Матком, 2017. 191 с.

ISBN 9789549930993

System number [000544064]

СТЕФАНОВ, Петър. С мотори по Дивия Запад / Петър Стефанов. – В. Търново : Абагар, 2017. 143, [1] с. : с цв. ил., портр., сн. материал

ISBN 9786191681808

System number [000545167]

СТОП кадър : Юбилеен сборник в чест на професор Людмил Христов / Състав. Кристиан Постаджиян ; Ред. Ирена Бокова, Соня Алексиева. – София : Нов български университет, 2017. 271, [17] с. : с ил., табл., [8] л. цв. ил. ; 25 см : Стоп кадър – Людмил Христов / Иван Георгиев: с. 7-9 ; Харизмата на Людмил Христов / Сузана Клиничарова: с. 258-260 ; За колегата, приятеля, преподавателя: с. 261-268 ; Избрана филмография: с. 10-11 ; Съдържа статии от: Иван Маразов, Антоний Гълъбов, Мартин Канушев, Георг Краев, Боряна Минчева, Светла Христова, Димитър Енев, Тома Томов, Николай Ненов, Кристиан Постаджиян, Даниела Кадийска, Петьо Будаков, Илия Кожухаров, Ангел Янков, Таня Марева, Магдалена Елчинова, Галина Маркова, Соня Алексиева, Ирена Бокова, Васил Гарнизов Библиогр. след отд. статии ; Рез. на бълг. ез. ; Избрана филмография с. 10-11.

ISBN 9789545359675

System number [000544307]

СЪВРЕМЕННА литература от Азербайджан / Ред. Боян Ангелов, Димитър Христов ; Прев. Боян Ангелов и др. – София : Български писател, 2017. 330 с. : с портр.

Други прев.: Димитър Христов, Ива Николова, Иван Есенски, Надя Попова. – Имената на прев. отбелязани на гърба на предзагл. с. ; Съдържа произведения от: Али Керим, Мемед Араз, Муса Ягув, Вагиф Самедоглу, Иса Исмаилзаде, Алекпер Салахзаде, Рамиз Ровшан, Сабир Рустамханли, Закир Фахри, Вагиф Баятлъ Одер, Зелихман Ягуб, Адил Мирсеид, Алисамид Кюр, Рустам Бехруди, Салам Сарван, Агшин Енисей, Лейла Алиева, Гисмет, Юсиф Самедоглу, Фарман Керимзаде, Анар, Шахмар, Елчин, Сара Назирли, Камал Абдула, Афаг Масуд, Нариман Абдулрахманли, Етимад Башкечид.

ISBN 9786192041120

System number [000544491]

ТАШЕВ, Александър. Латинско-български ботанически речник / Александър Николов Ташев, Илияна Александрова Илиева. – София : Матком, 2017. 391 с. : с табл.
Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор. ; Библиогр.: с. 388-391.
ISBN 9786197423006
System number [000544024]

ТОДОРОВА, Надя. Един живот в пет тетрадки / Надя Тодорова ; Състав. и предг. Ирина Вагалинска ; [Снимки Антоанета Теменугова]. – София : Книгомания, 2017. 199 с. : с ил., портр., фотогр. (Любимци на публиката) ; Майка Кураж с душа като вулкан / Мария Статулова: 183-184 ; И малките роли са голямо постижение, щом са писани за теб / Георги Мамалев: с. 185-186 ; Надето и рок бандитките / Боряна Пунчева: с. 187-189 ; Талантливият е скромнен / Люба Маричкова: с. 190-191 ; Все едно майка и син / Ангел Бончев: с. 192-193 ; И аз поисках да я снимам / Георги Папакочев: с. 194-196 ; Съдържа и: Надя Тодорова: Обичта ме спасяваше от лошотията / интервю на Георги Тошев
ISBN 9786191951444
System number [000544337]

ТОМОВА, Силвия. Грохот / Силвия Томова ; Ред. София Несторова ; Худ. Димитър Келбечев. – Пловдив : Жанет 45, 2017. 237, [3] с.
ISBN 9786191863815
System number [000545190]

УЕЪР, Рут. Жената в каюта 10 : Роман / Рут Уеър ; Прев. от англ. ез. Гриша Атанасов. – Пловдив : Хермес, 2018. 319, [1] с. (Мегаселър)
ISBN 9789542617730
System number [000544979]

УИКС, Маркъс. Психологията накратко / Маркъс Уикс ; [Прев. Емилия Ничева-Карастойчева ; Ред. Нина Симеонова]. – София : Книгомания, 2017. 415, [1] с. : с ил. Речник: с. 408-411 ; Показалец: с. 412-415.
ISBN 9786191951529
System number [000545187]

ФЕРХЮЛСТ, Дмитри. Животът, гледан отдолу / Дмитри Ферхюлст ; Прев. от нидерландски Мария Енчева. – Пловдив : Жанет 45, 2017. 119 с. (Поредица Отвъд)
ISBN 9786191863853
System number [000545219]

ФРЕНЧ, Ники. В очакване на сряда / Ники Френч ; Прев. от англ. ез. Антоанета Тошева. – София : AMG Publishing, 2017. 615 с.
ISBN 9789549696905
System number [000544549]

ХОЛМСТРЪОМ, Йохана. Ангели на асфалта / Йохана Холмстръом ; Прев. от шведски ез. Росица Цветанова. – София : Матком, 2017. 271 с.
Биогр. данни за авт. отбелязани на гърба на кор.
ISBN 9789549930979
System number [000544070]

ХЪНТЛИ, Суон. Можехме да бъдем красиви : Роман / Суон Хънтли ; Прев. от англ. ез. Евгения Колева. – София : Куантум, 2017. 490, [6] с.
ISBN 9786199090800
System number [000544438]

ЧОВЕКЪТ и хората и други студии след 1940 г. : Т. 2. / Хосе Ортега и Гасет ; Прев. Анна Златкова и др. – София : Захарий Стоянов, 2017. 906, [5] с. (Поредица Философия и човек)
Други прев. : Емилия Ценкова, Петко Вълков ; Бележки под линия.
ISBN 9789540911236
System number [000545063]

ЯВОРОВ, Пейо. Безсъници [Яворов, Пейо К.] / Пейо К. Яворов. – София : Захарий Стоянов, 2018. 80 с. : с ил. ; Фототипно издание с уводна статия от Владимир Василев
ISBN 9789540912219
System number [000545208]